

Registerleraar worden, zinvol of niet?

De registerleraar in één zin genoemd met de registeraccountant of registermarketeer. Als het salaris met deze beroepsgroepen wordt gelijk getrokken is er geen leraar tegen. Die kans is, helaas, niet zo groot. Waarom dan toch een lerarenregister. Misschien moeten we nagaan waarom onze economische collega's een register hebben ingesteld. De marketeers bijvoorbeeld hebben geen beschermd beroep. Iedereen die de markt kan spellen mag zich marketeer noemen. Om de kwaliteit die de titel marketeer suggereert te waarborgen, worden de beroepsbeoefenaren opgenomen in een register.

Door Joyce Dost

De leraar moet veranderen van lijdend voorwerp naar leidend voorwerp. Media en adviescommissies Rinooy-Kan en Dijsselbloem zijn het hier over eens. Ook leraren roepen steeds harder dat we op de kwaliteit moeten letten. Collega's klagen "ze zetten zomaar iedereen voor de klas". Tijd dus, om je als bevoegde en gekwalificeerde leraar te onderscheiden. Een beroepsregister voor leraren is één van de mogelijkheden. Opname in een register betekent dat er controleerbare eisen zijn gesteld aan de leraar. Hiermee biedt de beroepsgroep de samenleving (lees ouders en directie) garanties dat de registerleraar een zekere kwaliteit aflevert. In het afgelopen half jaar heeft een ontwikkelgroep van de VECON in samenwerking met SBL (Stichting Beroepskwaliteit Leraren) naar de mogelijkheden van een lerarenregister gekeken. De resultaten zijn in dit artikel verwerkt.

EEN LERARENREGISTER

Om voor de buitenwereld de kwaliteit van het leraarschap in het voortgezet onderwijs te versterken moet het niveau van de leraren bewaakt worden. Daarnaast is het belangrijk verdere professionalisering verplicht te stellen. Er wordt gedacht aan een lerarenregister met twee niveaus. Een initieel register voor mensen die hun bevoegdheid hebben en minimaal 0,2 fte in het onderwijs werken en een beroepsregister be-

voegde leraren die minimaal 4 jaar in het onderwijs werkzaam zijn. Voor het beroepsregister moeten leraren aantonen dat zij hun competenties onderhouden en verschillende professionaliseringsactiviteiten hebben ondernomen. Overigens wordt er nog gedacht over toevoeging van een derde niveau in de vorm van een expertregister. Hiervoor komen leraren met uitzonderlijke kwaliteiten in aanmerking.

Voor inschrijving in het beroepsregister is het van belang controleerbare eisen te stellen aan de leraar. Deze geven de toegevoegde waarde van een leraar aan naast de bevoegdheid en ervaringsjaren in het onderwijs. Deze eisen zijn vastgesteld in de vorm van beroepsstandaarden. Daarbij vormen vakspecifieke professionaliseringsactiviteiten onderdeel van de registratiecriteria. Naast formele activiteiten dient hierbij ook aandacht te zijn voor informele activiteiten, zoals collegiaal overleg en activiteiten in ontwikkelgroepen.

DE ONTWIKKELGROEP

Voor het bepalen van de beroepsstandaarden heeft de VECON een ontwikkelgroep 'vakspecifieke registratiecriteria' ingesteld. In de periode van september 2007 tot en met februari 2008 heeft deze ontwikkelgroep beroepsstandaarden en professionalisering activiteiten ontwikkeld. In drie bijeenkomsten is de ontwikkelgroep tot een

conceptdocument gekomen voor de vakspecifieke beroepsstandaarden van een leraar in de economische vakken. In dezelfde periode is er ook een ontwikkelgroep aan de slag gegaan met de generieke eisen. Hoewel een registerleraar straks zowel op de generieke als vakspecifieke kenmerken beoordeeld wordt, is hier alleen vakspecifieke deel omschreven. Voor het vakspecifieke deel is op dit moment het concept beschikbaar.

BEROEPSSTANDAARDEN

De basis voor de beroepsstandaarden vormen 7 bekwaamheidseisen zoals die door SBL zijn vastgesteld. De derde bekwaamheidseis gaat over de vakspecifieke eigenschappen. De beroepsstandaarden voor leraren economische vakken zijn op te vatten als een concretisering van een deel van de derde bekwaamheidseis voor leraren. De derde bekwaamheidseis luidt:

- "De leraar onderschrijft zijn vakinhoudelijke en didactische verantwoordelijkheid.
- Hij heeft voldoende inhoudelijke en didactische kennis en vaardigheid om een krachtige leeromgeving tot stand te brengen waarin leerlingen zich op een goede manier de leerinhouden van een bepaald vak of beroep eigen kunnen maken.

De leraar realiseert zo een krachtige leeromgeving voor de groep(en) waarmee hij werkt, maar ook voor individuele leerlingen. En hij doet dat op een professionele, planmatige manier met een voortdurend proces van professionalisering. Het behalen van een bevoegdheid wordt in dat opzicht gezien als een startkwalificatie. Daarna begint het proces om zich te ontwikkelen tot een competente docent. Daarvoor is ervaring nodig door les te geven en door bewust te streven naar vakinhoudelijke en didactische ontwikkeling."

OVERZICHT COMPETENTIES	MET LEERLINGEN	MET COLLEGA'S	MET OMGEVING	MET ZICHZELF
INTERPERSOONLIJK	1			
PEDAGOGISCH	2			
VAKINHOUDELIJK & DIDACTISCH	3	5	6	7
ORGANISATORISCH	4			

HET RESULTAAT

De beroepsstandaarden zoals die door de ontwikkelgroep van de VECON zijn omschreven gelden voor leraren die een bevoegdheid hebben, op tweede-graads- of eerstegraadsniveau in de algemene- of bedrijfseconomie. Er is gekozen voor zeer algemene bewoording om te voorkomen dat er voor elke aparte vakrichting een omschrijving moet komen. Bij het ontwikkelen van beroepsstandaarden is steeds als eerste stap de verantwoordelijkheid van een docent beschreven in de vorm van een noodzakelijke competentie: wat moet de docent kunnen (in termen van kennis, houding en vaardigheden) om succesvol te functioneren.

Vervolgens wordt in een tweede stap nader uitgewerkt wat de docent met behulp hiervan in zijn of haar onderwijs moet doen (handelingseisen). Wat betreft de houding gaat het enerzijds om de persoonskenmerken van een docent en anderzijds om de wijze waarop hij zich inzet in het onderwijs. De handelingseisen gaan, waar nodig, gepaard met voorbeelden ter verduidelijking en indicatoren die aangeven welke professionaliseringsactiviteiten nodig zijn.

De beroepsstandaarden zijn ingedeeld in vier categorieën te weten:

- Vakkennis: zowel kennis van de economie als

kennis van de economische vakken

- Leerprocessen: vakdidactiek en toegepaste algemene didactiek binnen de economische vakken
- Toetsing en feedback: terugkoppeling naar de vakleerplannen voor de economische vakken
- Context: maatschappelijke invloeden op leraren en leerlingen

Voor elke categorie zijn competenties, handelingseisen en indicatoren uitgewerkt of in discussie. Een voorbeeld van een competentie voor vakkennis met de bijbehorende handelingseisen en indicatoren staat in het kader. De hele concepttekst is te vinden op Econnet (zie www.vecon.nl)

DE VECON STAAT NIET ALLEEN

Zoals hiervoor te lezen, heeft er ook een ontwikkelgroep gewerkt aan de generieke eisen. Dit zijn de beroepsstandaarden op basis van SBL competentie 1, 2 en 5 t/m 7. Daarnaast hebben verschillende collega-verenigingen ontwikkelgroepen samengesteld. De afgelopen periode zijn, net als de VECON, de beroepsverenigingen voor Natuurwetenschappen (NVON), Levensbeschouwing (VDL/VGL), Theater en Drama (BDD), Beeldende Vakken (VLBV) en Schoolmuziek (VLS) aan de slag gegaan met de vakspecifieke beroepsstandaarden.

Drie beroepsverenigingen hebben als voorbeeld gediend. De Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO) heeft als eerste een heel registratieproject opgezet. Zij hebben een registratiereglement ontwikkeld en schrijven op dit moment al leden in voor het initieel register. Meer informatie is te vinden op www.kvlo.nl. De eerste ervaringen zijn positief. Ook de beroepsverenigingen voor levende talen en wiskunde zijn al ver gevorderd.

Afgelopen februari zijn alle ontwikkelgroepen bij elkaar gekomen en hebben de resultaten, tot nu toe, aan elkaar gepresenteerd. In het tweede deel deze werkconferentie is bekeken of verder

werken aan een leraarregister zinvol is en op welke wijze het dan moet gebeuren. In de afsluitende presentatie bleek dat de meeste deelnemers aan de conferentie het leraarregister positief beoordelen omdat het zorgt voor een statusverbetering van de leraar. Wel zijn er belangrijke voorwaarden gesteld. Inschrijven in het register moet eenvoudig zijn, bureaucratie moet zoveel mogelijk voorkomen worden en de kosten moeten laag blijven. Ook moeten de voordelen voor de beroeps-groep naar voren gebracht worden.

Joyce Dost

Naar aanleiding hiervan is er door de VECON ontwikkelgroep een ontwikkelvoorstel naar het VECON bestuur gestuurd. Het VECON bestuur gaat akkoord met het verder uitwerken van het register.

HOE NU VERDER?

Voordat er werkelijk een register is voor leraren in de economische vakken moet er nog veel gebeuren. De ontwikkelgroep is gemotiveerd om een register op te zetten. Er moet nu eerst bekeken worden hoe je een register vorm geeft en op welke wijze je start. Een initieel register met inschrijving via de website ligt het meest voor de hand. Mogelijk wordt dit toegankelijk voor leraren die minder dan vijf jaar les geven. De gedachte hierachter is dat zij intrinsiek gemotiveerd zijn om zich te professionaliseren, al was het maar uit lijfsbehoud. Wanneer een gemotiveerde groep zich in het initieel register heeft ingeschreven kunnen zij starten met het verzamelen van credits om zo in aanmerking te komen voor het beroepsregister. Zo kan ervaring worden opgedaan en het project verder worden uitgebreid. Eind

maart komen vertegenwoordigers vanuit de verschillende vakverenigingen bij elkaar om over draagvlak, uitvoering en invoering te praten. Mogelijk de volgende stap naar statusverbetering van ons vak.

Joyce Dost is Lid ontwikkelgroep lerarenregister economische vakken

Samenstelling ontwikkelgroep 'vakspecifieke registratiecriteria' economische vakken in samenwerking met SBL

- **Ton van Goor:** trekker van het project
- **Joyce Dost:** leraar economie
- **Ton van Goor:** leraar economie en Management&Organisatie
- **Harm Hoeksema:** leraar economie
- **Fons Vernooij:** hoofddocent VU; voormalig leraaropleider
- **Jaap Walhout:** projectcoördinator aan het Ruud de Moorcentrum van de Open Universiteit
- **Jeannet Hommel-Rozendaal:** leraar M&O
- **Natalie van der Veen:** projectleider vanuit SBL

Kennis van de economische wetenschappen

Een goede leraar economische vakken beschikt over kennis van de economische (sub)disciplines die relevant zijn voor de uitoefening van de vakken waar hij bevoegd voor is. De leraar is in staat deze kennis op peil te houden.

Een goede leraar economische vakken:

- beheerst en onderhoudt de economische kennis die vereist is voor de bevoegdheid die hij of zij verworven heeft.
- Voorbeeld: Bij de tweedegraads opleiding is een landelijke kennisbasis ontwikkeld die vereist is voor de tweedegraads bevoegdheid. Een leraar met tweedegraads bevoegdheid onderhoudt zijn kennis op het peil van minimaal niveau 5 (HBO niveau)
- Indicator: Toont deze kennis aan met toetsen of examenvraagstukken waarin nieuwe ontwikkelingen zijn vastgelegd.
- toetst zijn eigen inhoudelijke praktijk aan de ontwikkelingen binnen de economische wetenschappen.
- Indicator: Toont zijn praktijkinzicht aan de hand van praktische opdrachten die leerlingen moeten uitvoeren als onderdeel van het schoolexamen.
- werkt gericht aan de verbetering van de kwaliteit van zijn kennis op het gebied van algemene economie of bedrijfseconomie en de relevante hulpwetenschappen wis-kunde en statistiek.
- Indicator: volgen van vakinhoudelijke bij- en nascholingscursussen
- heeft kennis van onderzoeksmethoden en -resultaten voor zover die van belang zijn voor de economische vakken die hij verzorgt.
- Indicator: een of meer publicaties in een vakblad.